

Groot onderzoek naar rode Amerikaanse rivierkreeft gestart

De rode Amerikaanse rivierkreeft

“Kreeften zijn niet kieskeurig, krijgen veel nakomelingen en stellen geen al te hoge eisen aan hun leefomgeving. Ook hebben ze nauwelijks natuurlijke vijanden.”

Vrouwtjes dragen vele eitjes zoals te zien op deze foto

Wat is de relatie tussen kreeftdichtheid en lokale omstandigheden?

In 1985 werd de rode Amerikaanse rivierkreeft voor het eerst in Nederland aangetroffen. Inmiddels zitten er vele honderdduizenden in vooral stilstaande en langzaam stromende wateren, zoals sloten en plassen. Vooral in West en Midden Nederland gedijt deze invasieve exoot uitstekend. De kreeften beïnvloeden de waterkwaliteit, de baggeraanwas en mogelijk de waterveiligheid. Valt er iets tegen te doen? En zo ja: wat? STOWA laat een onderzoek uitvoeren dat meer inzicht moet opleveren in de relatie tussen habitatcondities en kreeftendichtheden. Dat geeft aanknopingspunten voor maatregelen.

In Nederland komt van oorsprong één soort rivierkreeft voor: de Europese rivierkreeft. Terwijl deze soort een kwijnend bestaan leidt (hij komt nog maar op één plek in Nederland voor), heeft Nederland er de afgelopen vijftig jaar een tiental exotische kreeften bijgekregen, waaronder de Turkse rivierkreeft, de Californische rivierkreeft en de rode Amerikaanse rivierkreeft. Alle soorten zijn eetbaar. Zo zijn de meeste ook in ons land terechtgekomen: ingevoerd voor menselijke consumptie, om te worden gehouden in aquaria. Maar ook verkocht als vislokaas. Ze ontsnapten of werden daarna in het wild uitgezet.

Plaag

Nadat de eerste exotische kreeften in 1968 in Nederlands water waren gesignaleerd, dacht men aanvankelijk dat een strenge winter en palingvraat ze wel de das om zouden doen. Maar dat bleek een misrekening. De kreeften zijn niet kieskeurig wat betreft voedsel (omnivoor). Als het zo uitkomt, eten ze zelfs elkaar op. Ze krijgen per jaar heel veel nakomelingen en stellen geen al te hoge eisen aan hun leefomgeving. En ze hebben, afgezien van de mens, de otter en de reiger, nauwelijks natuurlijke vijanden. Kortom: alle ingrediënten voor een plaag waren aanwezig. Die plaag is er op een aantal plekken in Nederland dan ook gekomen. Vooral de rode Amerikaanse rivierkreeft doet het zéér goed in ons water. Vandaar dat het onderzoek zich specifiek op deze uitheemse kreeftensoort richt.

Zorgen

Bas van der Wal van STOWA is mede namens enkele waterschappen opdrachtgever van het kreeftenonderzoek: “De reden dat we ons zorgen maken is het feit dat de kreeften in deze grote aantallen de waterkwaliteit waarschijnlijk negatief beïnvloeden en daarmee het halen van KRW-doelen in gevaar brengen. Dat komt omdat ze door hun graverij in de bodem het water vertroebelen en extra nutriënten in het water brengen. Ze knippen ook veel waterplanten af, ze eten macrofauna en kunnen ziektes met zich meedragen. De graverij zorgt verder mogelijk voor extra aanwas van bagger. En ze graven gangen en holen in dijken en kaden, waardoor de waterveiligheid gevaar kan lopen.”

Sturende factoren

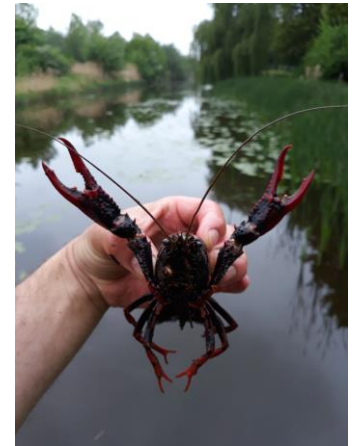
Het wegvangen van de kreeften (in jargon: ‘afkreeften’) lijkt, zo blijkt uit diverse studies, geen afdoende oplossing. Onder meer omdat ze zich razendsnel vermenigvuldigen, omdat je jonge (kleine) kreeften lastig kunt vangen, en omdat ze zich ook schuilhouden in zelf gegraven gangen en holen. Maar ze komen niet overal en altijd in hoge dichtheden voor. Juist dit biedt aanknopingspunten voor nader onderzoek, aldus Bas van der Wal: “Waarom zitten ze veelvuldig in de ene sloot, maar bijvoorbeeld niet in een sloot verderop, terwijl ze die best zouden kunnen koloniseren? Via dit onderzoek willen we inzicht krijgen in de factoren die op lokaal niveau bepalend zijn voor de kreeftendichtheid.”

Correlaties

Er zijn volgens Van der Wal enkele aannames over deze factoren. Maar keiharde bewijzen ontbreken. “Ze lijken eerder voor te komen op plekken met hogere nutriëntenbelastingen, in troebeler water, en op plekken met steile oevers in plaats van flauwe taluds. We brengen in het onderzoek op zo’n 150 locaties de kreeftenpopulatie in beeld, waarbij we ook relevante informatie verzamelen over de lokale habitatstructuur, de bodemkwaliteit, de draagkracht van het watersysteem, de oppervlaktewaterkwaliteit en het gevoerde maai- en baggerbeheer. Zo hopen we correlaties te vinden tussen kreeftendichtheden en omgevingsfactoren.”

Bas van der Wal verwacht dat de uitkomsten van het onderzoek waterschappen handlingsmogelijkheden gaan bieden voor gebieden die nu te maken hebben met hoge dichtheden aan rode Amerikaanse rivierkreeft: “Wanneer uit het onderzoek blijkt dat de kreeftendichtheden significant lager zijn onder bepaalde condities, weten we in welke richting we het moeten zoeken bij het nemen van maatregelen. Als de kreeftendichtheid significant hoger is langs steile oevers dan langs flauwe natuurvriendelijke oevers, kun je gaan denken aan het flauwer maken van taluds. Maar als de externe en kritische nutriëntenbelasting belangrijke factoren blijken te zijn, dan moet je juist gaan denken aan heel andere maatregelen. Terwijl gedacht kan worden aan baggeren als de kwaliteit van de bodem een bepalende factor is. Een combinatie van maatregelen kan wellicht het best werken. Het is waarschijnlijk ondoenlijk, om alle kreeften weg te krijgen. Maar dit onderzoek biedt belangrijke aanknopingspunten om het probleem te beheersen.”

Tekst Bert-Jan van Weeren van STOWA. Foto’s: STOWA.

Rode Amerikaanse rivierkreeft

“Het is waarschijnlijk ondoenlijk om alle kreeften weg te krijgen, maar dit onderzoek biedt belangrijke aanknopingspunten om het probleem te beheersen”

Onderzoek naar de rivierkreeften in het veld